

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRÁTKÉ CLÁNKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

130115280

PŘEDNÍ ZPRAVY O BRNĚ
NA STARÉM MĚSTĚ V LIDOVÝCH A MĚSTSKÝCH PAMÁTKÁCH
K ASPEKTŮM VÝVOJE MĚSTA BRNĚ

PŘEDNÍ ZPRAVY
VÝZKUMŮ

BRNO
1998

93 95458

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages

Olomouce v květnu 1758, nebo se zákopovými pracemi německé armády na jaře 1945.

Jedná se o malé návrší mezi Neředínem a Křelovem nad mělkým údolíčkem otevřeným na východ do údolí řeky Moravy. Prozkoumaná část lokality má nadmořskou výšku 250–251 m a lze ji identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 24-22-19, v souřadnicích Z s. č.: J s. č. – 20 mm : 350 mm, 25 mm : 345 mm, 45 mm : 350 mm a 42 mm : 355 mm.

Marek Kalábek, AC Olomouc

Resumé

Olomouc (Kataster Řepčín, Bez. Olomouc). „Horní nivy“. Neuzeit – 1758/1945. Militärische Anlage. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)

„Pod Vlachovým“. Raný středověk – středohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum.

V měsících říjnu a listopadu proběhla první etapa záchranného výzkumu před stavbou připravovaného rozsáhlého areálu zábavního parku Haná. Mimo jiné (viz kapitola Doba římská a stěhování národů) byla odkryta část rozsáhlého slovanského sídliště rámcově ze středohradištního období. Mezi rozptýlenými objekty převládají hlubší zásobnicové jámy, často se zlomky kamenných žernovů, ojedinělý je nález mělce uloženého lidského kostrového pohřbu s dvojicí ostruh. Výzkum na lokalitě bude pokračovat v rámci dalších etap i v roce 2005.

David Parma, ÚAPP Brno

Resumé

Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). „Pod Vlachovým“. Mittlere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

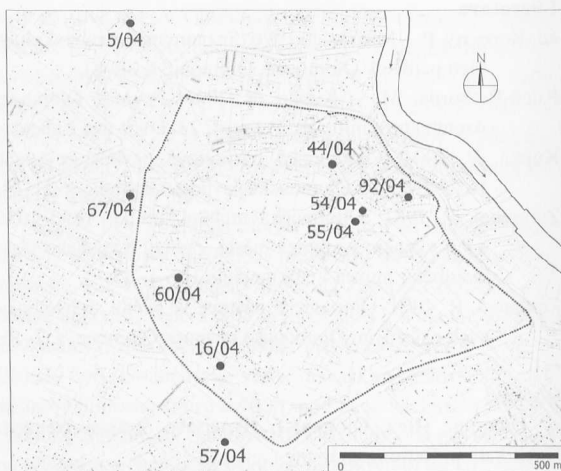
OPAVA (k. ú. Opava-střed, okr. Opava)

Ostrožná ulice, parcela č. 381/1. Středověk – novověk (13.–20. století). Město. Záchranný výzkum.

V dubnu roku 2004 proběhl záchranný výzkum realizovaný v návaznosti na projekt dokončení pěší zóny na Ostrožné ulici (NPÚ Ostrava akce č. 16/04). Lokalita se nachází v jižní části historického jádra města Opavy, na jižním konci Ostrožné ulice, v místě bývalé parkovací plochy před budovou Komerční banky (dříve pobočky Státní banky československé), přímo v linii původního středověkého městského opevnění.

V prostoru stavební jámy pro základ nově budované kašny a pro přeložku plynového potrubí (STL) bylo postupně odkryto několik souvrství a průběh masivních kamenných i kombinovaných (kámen, cihla) zdí. Většina těchto situací byla narušena recentními liniovými výkopy pro inženýrské sítě, výrazný předěl v náleзовé situaci představoval zejména výkop pro kanalizační potrubí. Na základě částečného plošného odkryvu a dokumentace několika profilů lze proto předložit pouze základní přehled zjištěných situací, vzhledem k značně omezenému náleзовému fondu v některých případech bez možnosti přesného časového zařazení.

K nejstarším situacím zjištěným na lokalitě patří část liniového výkopu východo-západní orientace k. 509, zachyceného v podobě severní stěny svažující se pod úhlem cca 40°, a vrs-

Obr. 29. Opava, k. ú. Opava-střed a Opava-Předměstí. Lokalizace archeologických akcí realizovaných v r. 2004 NPÚ – ÚOP v Ostravě.

Opava, Kat. Opava-střed, Opava-Předměstí. Lokalisierung der Rettungsausgrabungen im Jahre 2004.

tev s výrazným sklonem k. 146 a k. 147, které tvořily spodní část jeho zásypu. Keramický materiál pocházející z těchto vrstev, dochovaný v poměrně velkých zlomcích, lze obecně zařadit do 13. století, vzhledem k přítomnosti vyšších římsových okrajů snad do jeho první poloviny. S jistou dávkou pravděpodobnosti můžeme tuto situaci interpretovat jako horní část původního středověkého příkopu, navazujícího na hlavní hradební zeď, nacházející se zřejmě v prostoru dnešní Beethovenovy ulice.

Po rozšíření hradebního systému došlo k částečnému zasypání původního příkopu. Do k. 146 a k. 147 byl vyhlouben základový vkop, do něhož byla založena kamenná parkánová zeď k. 900 (k. 901, k. 907) a k. 902 o šířce cca 1,4 m. Původně propojené zdivo vytvářelo v severozápadním rohu nároží z pravidelně opracovaných kamenů, jeho zalomení lze pravděpodobně vysvětlit napojením parkánové zdi na systém Hradecké brány. V dochovaném zdivu se daly rozlišit tři pásy výstavby. Tento předpoklad potvrdil i plošný odkryv, zachycující dvě šterkopísčité vrstvy s příměsí malty k. 139 a k. 145, které představovaly pochozí horizonty při stavbě zdiva. Prostor „uvnitř hradeb“, tedy severně a východně zdiva, byl dorovnán až po hranu původního příkopu vrstvami na bázi přemístěného podloží, úroveň tehdejšího povrchu pravděpodobně tvořila vrstva k. 139. Prostor „vně hradeb“ zůstal nezasypan, v těchto místech lze očekávat příkop či snížený terén navazující bezprostředně na parkánovou zeď.

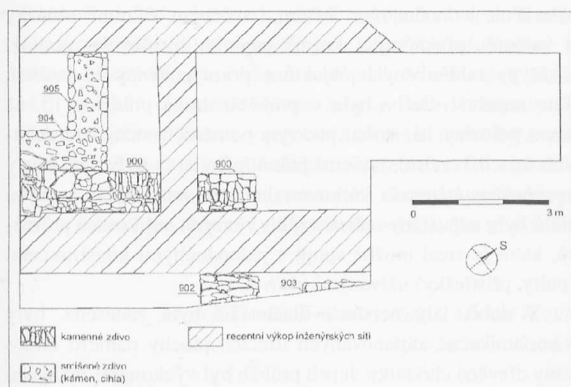
Dalším rozšířením hradebního systému byla stavba navazující ze západní strany na parkánovou zeď. Jejím pozůstatkem jsou zdiva k. 904 a k. 905 vystavěná nad úrovní k. 139 v podobě skládaného kombinovaného (kámen, cihla) líce a litého jádra s úlomky cihel, pod úrovní k. 139 pak v podobě základového kamenného zdiva prolitého maltou. Přizděny byly na dobře viditelnou spáru ke kamenné konstrukci parkánové zdi. Interpretace je vzhledem k neúplné náleзовé situaci obtížná. Ikonografické materiály nás informují o různé podobě

nadzemních staveb – v těchto místech pravděpodobně stávala druhá branská věž. S určitostí ale můžeme klást tuto zděnou pouze do souvislosti se systémem Hradecké brány.

V prostoru jižně parkánové zdi a uvnitř stavby byly zjištěny novověké a druhotně přemístěné středověké uložení nasvědčující jednotnému zásypu těchto míst. Otázkou zůstává, zda k zásypu došlo při dalším rozšíření či přestavbě městského opevnění, nebo až v dobách jeho zrušení. Hradecká brána zde stávala až do roku 1834.

Ostrožná ulice 38, parcela č. 217. Středověk – novověk (13.–20. století). Město. Záchranný výzkum.

V červnu roku 2004 byl v středních partiích parcely č. 217 realizován záchranný výzkum (NPÚ Ostrava, akce

Obr. 30. Opava, Ostrožná ulice, p.p.č. 381/1. Situační plán s průběhem odkrytých zdí.
Opava, Ostrožná ulice, Parzellennummer 381/1. Gesamtplan der Grabungsfläche mit entdecktem Mauerwerk.

č. 41/04), vyvolaný celkovou rekonstrukcí domu č. p. 232. Lokalita se nachází při jižním konci Ostrožné ulice, v západní linii zástavby, v místě původní středověké parcely.

Ve výkopech pro základové pásy byla na několika místech dokumentována svrchní část původního neporušeného souvrství včetně několika požárových horizontů, zjištěných v podobě vrstev mazanice s většími fragmenty spáleného dřeva. Keramické zlomky pocházející z těchto situací lze zařadit do průběhu 14. a 15. století. Následná sondáž pedologickou tyčí potvrdila další průběh vrstev do hloubky cca 1,1 m, přičemž celkově mocnost dokumentovaných profilů dosahuje až 2,6 m.

Dvořákovy sady, parcela č. 200. Středověk – novověk. Město. Záchranný výzkum.

V červenci roku 2004 proběhl záchranný výzkum (NPÚ Ostrava akce č. 60/04) v souvislosti s výstavbou chodníku k budově zvláštní školy. Lokalita se nachází při jihozápadním rohu Rybího trhu (dříve Smolný trh), v místech původní zahrady ležící v jihozápadním sousedství domu s číslem popisným 188 (dnes parcela číslo 200).

Při stavebních pracích bylo objeveno ústí nezasypané studny, uzavřené litém betonovým krytem s čtvercovým otvorem.

Následný výzkum prokázal existenci dosud funkční kruhové studny s vnitřní obehádkou z lomového kamene kladeného nasucho. Vnitřní průměr činil cca 1,4 m, dochovaná hloubka pak 8,1 m. Vzhledem k přítomnosti vody, jejíž hladina leží v hloubce 5,1 m, nebyl z místa nálezu získán žádný datovatelný materiál.

Marek Kiecoň, NPÚ, ú. a p. Ostrava

Resumé

Opava (Kat. Opava-střed, Bez. Opava). Ostrožná Strasse. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Opava (Kat. Opava-střed, Bez. Opava). Ostrožná Strasse. Mittelalter, Neuzeit. Fortifikation. Stadt. Rettungsgrabung.

Opava (Kat. Opava-střed, Bez. Opava). Dvořákovy sady Strasse. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OPAVA (k. ú. Opava-střed, okr. Opava)

Solná ulice, parcela 585. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum (NPÚ Ostrava akce č. 44/04) na Solné ulici v Opavě proběhl v souvislosti s rekonstrukcí kanalizace. V jejím rámci zde bylo vyhloubeno několik výkopů, které se ve většině případů kryly s průběhem stávajícího kanalizačního řadu. Přesto se podařilo ve dvou úsecích dokumentovat na stěnách výkopu dva profily (P1 a P2), třetí profil (P3) byl dokumentován na stěně manipulační šachty nacházející se poblíž ústí ulice do Dolního náměstí.

Svrchní část stratigrafie na profilech P1 a P2 byla tvořena konstrukčními vrstvami recentní vozovky, na profilu P2 se pod nimi dochovalo novověké valounové dláždění ulice. Niž se nacházely novověké a pozdně středověké planýrky a dorovnávký terénu, které překrývaly již středověkou dvojicí štětů, vzájemně oddělených splachovou vrstvou. Při bázi těchto uložení byly zaznamenány reliktu dřevěných konstrukčních prvků, které nasvědčují, že položení štětů mohlo předcházet zpevnění terénu trámy a fošnami. Spodní část stratifikace obou profilů sestávala ze svazku hlinitých vrstev, které měly na profilu P2 částečně požárový charakter. Vznik tohoto až 0,9 m mocného horizontu můžeme bezpochyby spojit s intenzivní stavební aktivitou na přilehlých parcelách. Předpokládáme, že se na jeho vzniku podílel zejména materiál vytěžený při výstavbě různých suterénů a dalších zahloubených objektů. Na základě datování keramických zlomků, získaných vzorkováním těchto vrstev, je možné vznik této části souvrství předpokládat v intervalu 13.–14. století. Bázi těchto vrstev tvořil další – nejstarší – štět, zpevňující na profilu P2 přímo povrch podloží a na profilu P1 nevýraznou kulturní vrstvu. Je tak možné potvrdit, že komunikační charakter získal prostor vozovky dnešní Solné ulice již ve 13. století, charakter výzkumu bohužel přesnější dataci neumožňuje.

Svrchní část profilu P3 tvořila novověká kanalizační štolu s nedochovanou klenbou a recentním zásypem. Niž se nacházely středověké nálezoové situace. Jednalo se především o objekt k. 500 s maximální zjištěnou hloubkou 1,4 m. Výkop byl zahlouben do cca 0,6 m mocné vrstvy, o jejíž genezi nelze říci z důvodu fragmentární nálezoové situace nic bližšího. Ulo-